

Redovnici, jeste li sretni?

Timothy RADCLIFFE, *Redovnici, jeste li sretni? Duhov-nost demokracije i inteligencija poniznog srca.* (Priredio Frano Prcela, O.P., Dominikanska naklada istina, Nova obzorja 1, str. 242, Zagreb, 2001., cijena 70 Kn).

S o. Radcliffeom, autorom ove knjige, susreo sam se nekoliko puta. Od srca mu zahvaljujem za njegov hrabri dolazak u Dubrovnik u tijeku rata. Pučanstvu Grada koji je proživljavao svoju Kalvariju, a posebno njegovoj subraći dominikancima, čiji su samostan dobro oštetile i razorile četničke granate, njegov je dolazak bio utjeha i blagoslov. On je, kako čitamo, obilazio i druga krizna područja, Ruande, Burundija, Alžira, zaljeva Amazone, učvršćujući svoju braću.

To pokazuje poglavara koji ima srca i hrabrosti; koji je shvatio Isusovu preporuku Petru: Idi i učvršćuj braću svoju! Prijevod njegovih razmišljanja, koji se sada predaje javnosti, a posebno u ruke dominikancima, jest pismeni način "učvršćivanja braće". S autorom knjige susreo sam se drugi put na Sinodi o posvećenom životu 1994. godine i pet godina kasnije (1999.), za vrijeme zasjedanja 2. posebne sinode o Europi. Tada je on pozvao biskupe u čijim područjima djeluju njegova braća na večeru u svoju rezidenciju. Bilo je to lijepo i srdačno druženje kojeg se još uvijek rado sjećam. Budući da je knjiga izvrsno sredstvo komuniciranja, svoj prikaz sam odlučio vezati uz klasičnu Lasswellovu formulu o komunikaciji, koja obuhvaća 5 engleskih "w": who says, what, in which channel, to whom, with what effect" (tko, što, čime, komu i kako).

Tko napisao knjigu? Knjigu napisao skromni o. Radcliffe, sin zdravog engleskog seoskog podneblja, čija pluća, čini se, nije oštetio smog modernih tvornica. Njegove slušne bubnjiće nisu onesposobili gradska vreva, buka tramvaja i podzemnih željeznica, te ostadoše sposobnima čuti i pjev ptica i zabrinute otkucaje ljudskih srdaca. Djetinjstvo provedeno u Božjoj prirodi, na livadama rodnog mjesta, kao i školovanje kod benediktinaca, zaljubljenika prirode i zdravog okoliša, učinilo ga je "otvorenim transcendenciji" i osjetljivim za radosti i muke, nade i tjeskobe suvremenog čovjeka. Ali, i dosjetljivim probleme "rješavati" kroz priče, anegdote, zgode i nezgode koje imaju svoj zaplet u vremenu, i sudionike koji pospješuju radnju, kako iz ljudskog, tako i iz životinjskog okruženja. Doda li se k tome i pokoja zgoda "humora na engleski način", onda ne čudi zadovoljstvo koje se osjeti kad se knjiga uzme i pročita.

Što u knjizi piše? Nadam se da ne očekujete da vam knjigu prepričavam. Iščitavao sam je s pažnjom u onim rijetkim popodnevnim trenucima "sijeste" i bilježio uz rub teksta riječi koje su odražavale sadržaj pojedinog odlomka ili stranice. Sabravši na koncu zapisane riječi, ispao je cijeli vokabular zanimljivih tema o kojima autor knjige piše, kao npr.: slušati, biti hrabar, zajednica, zajedništvo, upravljanje, zavjeti, poslušnost, siromaštvo, čistoća; jezik, učenje, šutnja, duhovnost otvorenih očiju, ranjivost, odgoj, formacija, identitet, autoritet. A to je samo nešto od onoga "što" se nalazi u ovoj knjizi.

Čime? Ovdje mi je malo zastati i razmišljati. Čime se autor služi? Ma, usudio bih se postaviti protupitanje pa reći: čime se ne služi, eda bi postigao svoj cilj, a on je plemenit i svet: uvesti čovjeka u tajnu Božjeg života. Otkriti da otkupiteljsko otajstvo Božje ljubavi nije toliko "u zajednici duhovnih junaka", koliko u zajednici braće i sestara koji se "u hodu nadom i milosrđem uzajamno ohrabruju".

Pomagati današnjem mladom čovjeku, kojeg je zarazio "tržišni mentalitet prodaje, zarade, kupovine i interesa" kako spoznati "istinu o čovjeku", kako na najbolji i najdjelotvorniji način odgojiti um, oduševiti srce i potaknuti volju na djelovanje. U tu svrhu autor upotrebljava mudre i slikovite izričaje drugih spisatelja iz starine i novijeg vremena: od Svetog pisma i crkvenih otaca do suvremenih književnika i pjesnika; od teologa, filozofa i mističara do antropologa, psihologa i političara. Obilno se služi povijesnim i svetopisamskim događajima i prisposodobama. I sve to potkrjepljuje osobnim iskustvom i uvjerenjem.

Komu je knjiga upućena? U prvom redu zajednicama dominikanskog reda za koje o. Radcliffe priželjkuje da postanu "školama prijateljstva", a njezini članovi ljudi "dobrog, ljubaznog i milosrdnog srca", koji se poznaju i međusobno pomažu. Obrađujući aktualnost i svrhovitost Dominikove karizme, Učitelj Reda piše: "Mi nastavljamo biti stražari koji čekaju zoru, kako bi mogli podijeliti svoju nadu s drugima, koji ne vide izlazećeg sunca." I dok nekima redovništvo izgleda čudno, neshvatljivo i "ludo", čin "predavanja života u ruke provincijala" prigodom vječnih zavjeta autor naziva "euharistijskom gestom lude slobode". Knjiga je stoga upućena najprije tim suvremenim "luđacima" koji se ne uklapaju u parametre sekulariziranog svijeta. Ali, oni nisu zbog toga "izgubljeni slučajevi". Dapače, oni znaju "kome su povjerovali", znaju zašto žive i propovijedaju, rade, pate i umiru. Knjiga nije upućena "moćnicima i graditeljima ovozemnih carstava" koji najčešće pišu pobjedničku povijest, već onima koji imaju volje i "hrabrosti pripovijedati povijest i s drugog motrišta: gledišta malenih i zaboravljenih", koji su mrtvi ovom svijetu, ali čiji život je skriven zajedno s Kristom u Bogu (usp. Kol 3,3).

Kako je knjiga napisana? Odgovor na to pitanje nalazi se u njezinom naslovu i podnaslovu koji je nadahnut optimizmom i vjerom u bolje sutra. U središtu autorove pozornosti jest budućnost čovjeka kao svjesnog, savjesnog i odgovornog bića, njegova sloboda i sposobnost izbora, stvaralaštva, rasta i popravka. Slobodan čovjek nije "ilovača" koju se može modelirati i modificirati kako se komu sviđa. Stoga je dar slobode, "koju mu višnji Bog je do", u središtu Radcliffeovog zanimanja. U svojim promišljanjima autor je na strani čovjeka koji se bori za bolje sutra, za zdravije i ljudskije odnose. Ništa ljudsko nije mu tuđe. Dapače, on ima smisla, stila i hrabrosti opisivati obične ljudske stvari i doživljaje kao npr.: "strah", "bol", "ljubav", "razočaranje", "nadanje". No, čovjek nije sam u svijetu. Njegovo ostvarenje uključuje i odnos s drugima. Upravo po tom odnosu s drugima on biva čovjekom. Međuljudski susret oslobađa ga osamljenosti i čini otvorenijim prema sebi, drugima i prema svemiru.

Ovakva optimistička, humanistička i kršćanska vizija budi nadu i ponos u čovjeku, jer usprkos opasnostima kojima je čovjek izložen, autor vjeruje da je moguće ostvariti ljudske kvalitete, te da pri tome i "gubitništvo" ima svojega smisla.

Još od vremena klasične i srednjovjekovne literature pa sve do 19. stoljeća utrošeno je dosta vremena i napisano dosta stranica u prikazivanju i opisivanju različitih utopija o tome kakvi bi trebali biti "dobar čovjek" i "savršeno društvo". Prošlom XX. stoljeću, čini se, nedostajalo je takve utopijske literature. Razmišljanja o. Timothyja, koje sada imamo sabrane u ovoj knjizi, čine iznimku u tome smislu. Autora bi se stoga moglo pribrojiti malobrojnoj skupini futurologa koji u nemirnim i nesigurnim vremenima razvijaju i njeguju "utopiju", iskapaju "vatru ispod pepela" i "otkrivaju sunce iza oblaka".

Uvijek je bilo ljudi koji su nosili teret prošlosti. Bilo ih je koji su živjeli u sadašnjosti, ali se nisu zanimali ni za budućnost, a ni za prošlost. No, bilo je i onih koji su živjeli u sadašnjosti ali s brigom za bolju budućnost. To su zapravo graditelji novoga i boljeg svijeta. Mislim da je jedan od takvih i autor ove knjige simpatična i izazovna podnaslova: "duhovnost demokracije i inteligencija poniznog srca". Iako je svjestan "bolnog stanja" kako se čovjekov razvoj i rast nikad ne završava, te da se i u najboljim uvjetima ostvaruje samo dio ljudskih mogućnosti, jer čovjek odlazi s ovog svijeta prije "nego se potpuno rodi", autor opušteno i bez opterećenja obavlja svoju službu Učitelja Reda, potičući i poučavajući braću "bilo to zgodno ili nezgodno" da stvaraju "eko-zajednice" i dom gdje će se svatko osjećati "at home", "en nuestra casa". (Čitajući ove duhovne poticaje čovjek poželi učlaniti se u tu zajednicu, barem kao priključeni član "trećeg reda". Ali, onda otkriješ obeshrabrujući činjenicu da to više ne postoji, jer je Vrhovna skupština u River Forestu 1968. godine odbacila kategorizaciju "prvog, drugog ili trećeg reda". Eto, kuda nas vodi demokracija. Jedni uvode, drugi dokidaju. Isto k'o kod nas.)

Zahvaljujem autoru na lijepim idejama i lijepom ruhu u kojem su misli izrečene. Neka mu ne dojadi misliti, pisati, priopćavati i činiti dobro, a sve u duhu prokušanog dominikanskog pravila: "Contemplata aliis traderet!"

Želimir Puljić